

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Työvoima- ja yrityspalveluiden siirtäminen kuntien vastuulle on erittäin hyvä ja tarpeellinen uudistus. Tämä toimintamalli antaa periaatteessa tosiallisen mahdollisuuden vaikuttaa kunnan työllisyysmenoihin.

Ruokolahden kunta kuitenkin toivoo lakiesitykseen uusia konkreettisempia keinoja/työkaluja työllisyyden hoitoon. Järjestämisvastuun siirto valtiolta kunnille ei pelkästään tuo lisäarvoa palveluiden järjestämiseen. Lakiesityksestä on päinvastoin poistettu niitä työkaluja, joita kunnat voivat tällä hetkellä hyödyntää esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien palvelemiseksi.

4.1.2 Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu

Järjestämisvastuun ulottaminen kuntaa laajemmalle alueelle on järkevää niin kustannusten kannalta kuin toimivien palvelujen kannalta. Pienellä kunnalla ei ole resursseja järjestää kaikkia palveluja yksin. Haasteena on se, miten yksittäinen kunta voi suuremmassa kokonaisuudessa vaikuttaa juuri oman kunnan alueen työllisyyteen, jolla on taas merkittävä vaikutus kunnan kustannuksiin. Tietyn

asteinen alueellisuus tulee siis säilyttää ja kunnalla olla tosiasialliset mahdollisuudet vaikuttaa oman kuntansa työttömien työllistymiseen ja näin saada kunnalle koituvia maksuosuuksia alennettua. Palvelujen saatavuus jokaisessa kunnassa on työttömien työnhakijoiden kannalta ensisijaista.

4.1.3 Kunnille siirtyvien tehtävien rahoitus

Ruokolahden kunta pitää keskeisenä sitä, että valtio sitoutuu korvaamaan tehtävävastuiden siirrosta aiheutuvat kustannukset täysimääräisesti. Arvioidut kulut

perustuvat vuoden 2019 vuoden lukuihin, joka on jo tilastollisestikin ollut työllisyyden näkökulmasta hyvä vuosi. Rahoituksen riittäminen tulisi turvata ja valtionosuuden määrää tarkastella säännöllisesti myös jatkossa. Säännöllisellä tarkastelulla voidaan turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat palvelut Suomen jokaisessa kunnassa.

Rahoitusvastuun laajenemista työttömyysturvan osalta emme kuitenkaan kannata. Kysymyksiä herättää kahdenkertainen järjestelmä, jossa kunta maksaa sakkomaksuja ja valtio taas valtionosuuksina tilittää kunnalle työllisyydenhoitoon varoja. Eli yksinkertaistettuna voisi esittää asian niin, että ensin valtio ottaa kunnan toisesta taskusta rahaa ja siirtää sen kunnan toiseen taskuun. Onko työllisyydenhoidon kannalta järkevää, että järjestelmä on tällainen? Eikö ilman sakkomaksujakin kunnilla olisi kannustinta työllistää? Kunnat vastaavat uudessa mallissa työllisyydenhoidosta ja siten työttömyys tuo kunnille lisäkustannuksia. Jokainen työllinen tuo kuntaan verotuloja ja siten on kunnan kannalta tavoiteltavaa, että kuntalaiset työllistyvät. Nykyisessä järjestelmässä, jossa valtiolla on vastuu työvoimapalvelujen järjestämisestä, on sakkomaksut perustellut, koska ne kannustavat kuntia edistämään työllisyyttä. Uudessa mallissa, jossa palvelujen järjestämisvastuu on kunnilla, sakkomaksujen kerääminen tuntuu oudolta. Miksi valtio rahoittaa valtionosuuksilla kuntia ja samalla kerää rahoituksen kunnilta sakkomaksuilla. Lähtökohtaisesti näin monimutkainen järjestelmä ei ole kenenkään edun mukainen, järkevämpää, kustannustehokkaampaa ja vaikuttavampaa olisi yksinkertaistaa järjestelmää niin, että sakkomaksut poistuisivat ja samalla tämä huomioitaisiin valtionosuuksissa. Kunnilla olisi näinkin kannustin työllistää työttömiä, jotta kunnan verotulot kasvaisivat ja työllisyydenhoidon menot pienenisivät.

Mikäli uudistukseen kuitenkin jää esitetty kannustava rahoitusmalli, tulisi myös jatkossa työllistämistä edistäviin palveluihin ohjaaminen katkaista kunnan rahoitusvastuun. Ruokolahden kunta näkee, että myös työllistymistä edistäviin palveluihin osallistuvien asiakkaiden palvelu tulee nähdä tärkeänä. Etenkin pidempää työttömänä olleiden henkilöiden työllistyminen avoimille työmarkkinoille tai edes palkkatukityöhön ei ole realistista. Tämän asiakasryhmän osalta on väärin, mikäli heitä ohjataan rahoitusmallin vuoksi esimerkiksi palkkatukityöhön, jossa heillä ei ole tosiasiallista mahdollisuutta pärjätä. Kuntien perustehtävänä on kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Kuntien omat ja kolmannen sektorin pitkäaikaistyöttömien työllistymistä edistävät palvelut ovat monessa kunnassa ennen kaikkea sitä ja lisäävät osallisuutta sekä ennaltaehkäisevät syrjäytymistä.

Hyvinvointialueille tulisi myös rakentaa taloudellinen kannustinjärjestelmä, jossa hyvinvointialueilla on todellinen kannustin tarjota palveluja. Työttömän, joka ei ole työmarkkinakelpoinen, tulee tarvitsemaan hyvinvointialueen palveluita, esim. kuntouttava työtoiminta. Asiakkaan ohjautuessa hyvinvointipalvelujen piiriin, kunnalle ei enää ole tosiasiallista mahdollisuutta vaikuttaa kunnan rahoitusvastuuseen. Näiden hyvinvointialueelle ohjautuneiden asiakkaiden osalta rahoitusmalli voisi olla samantyyppinen kuin on sairauslomalla olevan työntekijän, jossa kelalta saa korvauksen. Tämä samanlainen kustannustenkorvausmalli voisi toimia hyvinvointialueen piiriin ohjatun työttömän osalta.

4.1.4 Kunnan vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta

Palkkatuki

Vasta ikään lausunnolla olleessa palkkatukiudistuksen luonnosesityksessä todettiin, että kuntasektori korostuu muihin sektoreihin verrattuna erityisesti

pitkäaikaistyöttömien ja ikääntyneiden palkkatukityönantajana sekä sellaisten henkilöiden työllistäjänä, joista palkkatuki myönnetään osaamisen puutteiden

perusteella, mutta henkilöllä on myös jokin työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään kirjattu diagnoosi. Luonnosesityksessä todettiin, että näin ollen myös uusi 55 vuotta täyttäneiden tuki lisäisi kuntien palkkatuen kysyntää. Tässä esitysluonnoksessa palkkatuki oli siis vielä mahdollinen kunnille, kuntayhtymille ja hyvinvointialueille. Nyt lausuttavana olevassa järjestämislaissa ei kuitenkaan kunnilla enää palkkatukioikeutta jatkossa olisi. Ristiriita?!

Nykyisen kuntien palkkatukityöllistämisen kaltaisen työllistämismuodon lisääminen lainsäädäntöön olisi perusteltua myös siksi, että kunnat voivat osoittaa tarjoavansa palvelua heikossa työmarkkina- asemassa oleville täyttäen tällä lain vaatimuksia palveluiden yhdenvertaisuudesta. Tämän kuntiin työllistämisen tulisi mahdollistaa myös nykyisen järjestelmän kaltainen edelleen sijoittamisenmalli yrityksiin. Tämä vahvistaisi henkilöiden kiinnittymistä avoimille työmarkkinoille.

Pienissä kunnissa on yleensä yksinyrittäjiä tai pieniä yrityksiä, jonka mahdollisuudet työllistää ovat rajalliset tai työpaikat voivat sijaita pitkien etäisyyksien ja puuttuvien julkisen liikenteen päässä. Yritysten mahdollisuudet työllistää ovat riippuvaisia taloudellisista suhdanteista, joihin kunnalla on vähäinen mahdollisuus vaikuttaa. Yritysten viesti on myös vahvasti se, että yritykset tarvitsevat osaavaa työvoimaa. Palkkatuen merkitys on erittäin pieni, mikäli yrittäjällä on tarve rekrytoida. Tämä tulee huomioida pitkäaikaistyöttömien osalta, joita ehdotettu uudistus kohtelee heikoiten. Nyt pitkäaikaistyöttömiltä ollaan viemässä mahdollisuus työllistyä kuntien palkkatukipaikkoihin ja myös kolmannen sektorin työllistämiseen liittyy alueellamme paljon kysymysmerkkejä. Miten nämä pitkäaikaistyöttömät, jotka eivät aiemminkaan ole "kelvanneet" yrittäjille kelpaisivat tämänkään uudistuksen jälkeen? Uudessa mallista työllisyyspalvelut voivat olla pienille kunnille selkeä taloudellinen riski. Ja asettavat erityisesti kaikkein heikoimmassa työmarkkina- asemassa olevat

työnhakijat huonoimpaan asemaan.

4.1.8 Työllistämistä edistävän monialaisen tuen yhteistoiminta

Monialaisten palvelujen piiriin pääsemisen aikaistuminen on kannatettava uudistus, näin ongelmiin voidaan puuttua varhaisessa vaiheessa ja siten mahdollisesti edesauttaa tulevaa työllistymistä. Vaikka uudistuksella voi olla lyhyen aikavälin kustannusvaikutuksia, on se vaikuttavuus pidemmällä aikavälillä tarkastettuna myönteinen, kun asiakkaat pääsevät heti tuen piiriin.

Monialaisten palvelujen osalta on tärkeää sitouttaa hyvinvointialueet myös uudistukseen ja taata se, että tilanteissa, joissa asiakkaat tarvitsevat hyvinvointialueen palveluja, he niitä myös saavat. Miten kannustetaan hyvinvointialueet mukaan yhteistyöhön?

Asiakastietojen käsittely ja valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut sekä palvelualusta ja tietosuoja

Ruokolahden kunta viittaa lausunnossaan näiltä osin Kuntaliiton lausunnossa esiin nostettuihin huomioihin.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

Ruokolahden kunta on sitoutunut Etelä-Karjalan yhteiseen alueelliseen valmisteluun. Pienellä kunnalla ei ole resursseja järjestää kaikkia vaadittuja yhdenvertaisia palveluja yksin. Haasteena voi olla se, miten yksittäinen pieni kunta voi suuremmassa kokonaisuudessa vaikuttaa. Miten saadaan lähipalvelut turvattua ja miten voidaan vaikuttaa juuri oman kunnan alueen työllisyyteen. Tällä kaikella on tietysti vaikutusta kunnan talouteen.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- valtakunnalliset tavoitteet
- työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät
- alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

Muutosturvakoulutus on uusi säädös. Sen kustannukset tulee korvata täysimääräisesti kunnille.

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisveloitteesta.

Näkemyksenne:

Velvoitetöyön järjestämisestä aiheutuviin palkkakustannuksiin ei maksettaisi erikseen palkkatukea. Kunnalle maksettaisiin työvoimapalveluiden järjestämiseen valtionosuutta, josta säädettäisiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa. Valtionosuuteen luettaisiin mukaan velvoitetöyöstä aiheutuvat palkkakustannukset palkkatuen määrää vastaavalta osin. Tämä tarkoittaisi sitä, että 50 prosenttia työllistetyistä aiheutuvista 10 luvun 5 §:ssä tarkoitetuista palkkatuella katettavista palkkakustannuksista olisi mukana valtionosuuden kustannuspohjassa.

Valtionosuudet maksetaan jälkikäteen. Tämä aiheuttaa kunnille haasteita talousarvion valmistelussa, koska velvoitetyöllistettävien määrää ei pystytä etukäteen ennakoimaan ja vuosittain määrissä voi olla suurtakin vaihtelua. Velvoitetyöllistettävien kulujen kattamiseksi kaivattaisiin nopeammin reagoivaa

korvausjärjestelmää.

Mikäli kunnan sisältä ei löydy sopivaa tehtävää velvoitetyöllistettävälle, tulisi jatkossakin olla mahdollisuus edelleen sijoittaa henkilö hyvinvointialueen tai

kolmannen sektorin toimijan tehtäviin.

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta
- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

**Laki palkkaturvain muuttamisesta;
Laki merimiesten palkkaturvain muuttamisesta**

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

**Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;
Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-

**Laki työsopimuslain muuttamisesta;
Laki merityösopimuslain muuttamisesta**

-

**Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;
Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta**

-

**Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;
Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta**

-

**Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;
Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;
Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;**

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;
Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;
Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;
Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;
Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomioon esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Rasimus Anne
Ruokolahden kunta